

X kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **KOMISJI DO SPRAW
KONTROLI PAŃSTWOWEJ
(NR 73)**
z dnia 25 lutego 2026 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji do Spraw Kontroli Państwowej (nr 73)

25 lutego 2026 r.

Komisja do Spraw Kontroli Państwowej, obradująca pod przewodnictwem posła **Marka Sawickiego (PSL-TD)**, przewodniczącego Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– rozpatrzenie informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli „Wykorzystanie unijnych instrumentów finansowych przeznaczonych na rozwój i wzrost konkurencyjności regionalnej”.

W posiedzeniu udział wzięli: **Jacek Karnowski** sekretarz stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej wraz ze współpracownikami, **Sylweryusz Królak** wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli wraz ze współpracownikami.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Tadeusz Cieśluk** i **Tadeusz Oset** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dzień dobry państwu. Otwieram posiedzenie omisji do Spraw Kontroli Państwowej. Porządek dzienny posiedzenia przewiduje rozpatrzenie informacji NIK o wynikach kontroli „Wykorzystanie unijnych instrumentów finansowych przeznaczonych na rozwój i wzrost konkurencyjności regionalnej”. Czy są uwagi do porządku dziennego? Uwag nie ma.

Serdecznie witam wiceprezesa NIK, pana Sylweryusza Królaka, wraz z drużyną olsztyńską. Witam również... Czy jest już pan minister Karnowski? Nie ma. Dotrze. To witam ministra Jacka Karnowskiego też z drużyną. I bardzo proszę pana prezesa Królaka o przedstawienie informacji.

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli Sylweryusz Królak:

Szanowny panie przewodniczący, wysokie prezydium, panie i panowie posłowie, szanowni państwo, dzisiaj – jak zapowiedział pan przewodniczący – przedmiotem naszej informacji jest sprawa wyników kontroli P/24/077, która – proszę państwa – w szczegółach zostanie omówiona przez moją koleżankę i kolegów, których pozwolę sobie przedstawić. Wraz ze mną jest pan Waldemar Żarnoch, pełniący obowiązki wicedyrektora delegatury w Olsztynie, pan Mariusz Lenkiewicz, pełniący obowiązki dyrektora tejże delegatury i pani Agnieszka Kielbik, główny specjalista kontroli państwowej. Państwo dyrektorzy wraz z panią Agnieszką Kielbik prowadzili te czynności kontrolne, będą zapewne w stanie udzielić państwu wyjaśnień dosyć szczegółowych. Wiem, że została przygotowana prezentacja i ja tylko tytułem wstępu chciałem powiedzieć, że badania kontrolne realizowane w ramach tej kontroli koncentrować się miały nie na wykorzystaniu konkretnych unijnych środków finansowych – bo to jest bardzo ważne – lecz raczej na funkcjonowaniu całego systemu oraz mechanizmów służących zapewnieniu prawidłowego i efektywnego wykorzystywania środków. Kontrola z założenia nie miała więc służyć identyfikowaniu nieprawidłowości, ale raczej – w przypadku stwierdzenia naruszeń – miała służyć optymalizacji już istniejącego w Polsce systemu i poprawie mechanizmów.

Kontrolą objęto lata 2014–2020, a więc kontrola – można powiedzieć – ma już charakter historyczny, co oczywiście nie przesądza w najmniejszym stopniu o jej przydatności, albowiem – tak jak powiedziałem – chodzi o optymalizację mechanizmów państwa związanych i z pozyskiwaniem, i z absorpcją środków unijnych. Zatem może się odnosić również do obecnej perspektywy finansowej, którą – jak pozwolę sobie przypomnieć – jest perspektywa 2021–2027 – właściwie to już jest, nazwijmy to, kończąca się perspektywa finansowa. I chodzi o to, aby cały proces pozyskiwania i dystrybucji środków unijnych usprawnić, ograniczając przy tym ryzyko powstawania nieprawidłowości, przy równoczesnym zapewnieniu warunków do jak najbardziej efektywnego wykorzystywania środków.

Podstawowe zasady związane z pozyskiwaniem, dystrybucją i wykorzystywaniem środków unijnych w ramach zagadnień objętych kontrolą – a przypomnę, tytuł kontroli to rozwój i wzrost konkurencyjności regionalnej – nie zostały zmienione i nic nie wskazuje na to, aby zostały one radykalnie przekształcone. Zatem tym bardziej aktualny staje się jakby postulat realizowany przy tej kontroli, aby to, co tutaj w tej kontroli zostało ujawnione, było pomocne przy programowaniu perspektywy 2028+. I może po tym krótkim wstępie – aby zaoszczędzić państwu posłom teorii, a przejść do pewnej praktyki – pozwolę sobie oddać głos panu dyrektorowi i współpracownikom. Jak rozumiem, panie dyrektorze, odpalamy tę prezentację, także zaraz wszystko będzie widoczne. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dziękuję bardzo, panie prezesie. Witam pana ministra Jacka Karnowskiego. Proszę bardzo, panie dyrektorze.

Pełniący obowiązki dyrektor Warmińsko-Mazurskiej Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Olsztynie Mariusz Lenkiewicz:

Dziękuję bardzo, panie przewodniczący. Witam serdecznie wszystkich przedstawicieli Komisji i zaproszonych gości. Szanowni państwo, kontynuując to, co wskazał pan prezes – ta kontrola dotyczyła perspektywy finansowej 2014–2020. Stąd dla nas najistotniejsze było, aby znaleźć takie obszary, których realizacja – jeżeli chodzi o ewentualne wdrożenie zmian – ulepszy bądź zoptymalizuje istniejące już procesy – tak jak powiedział pan prezes – w perspektywie finansowej 2028–2035.

Szanowni państwo, cel główny, który postawiliśmy, brzmiał – czy prawidłowo i rzetelnie wykorzystano unijne instrumenty finansowe z regionalnych programów operacyjnych na lata 2014–2020? Biorąc pod uwagę fakt, że jest to perspektywa finansowa, która jest zakończona, my – korzystając wprost ze standardów międzynarodowych, między innymi ze standardu INTOSAI-P 12 – korzystaliśmy z tak zwanych dobrych praktyk wskazujących, że celem kontroli naczelnych organów kontroli winna być zmiana na lepsze w życiu obywateli. I biorąc to pod uwagę, zbudowaliśmy cele szczegółowe, a następnie obszary kontrolne.

Cele szczegółowe podzieliliśmy na – zarządzanie procesem programowania i ustanowienie kompleksowego systemu wdrażania instrumentów finansowych, prawidłowość i rzetelność monitorowania oraz kontrolowanie realizacji projektów, prawidłowość i rzetelność realizacji umów o finansowaniu projektu, a także wykorzystanie instrumentów finansowych.

Otóż analiza przedkontrolna, którą wykonaliśmy przed startem tej kontroli, pokazała, że instrumenty finansowe w perspektywie 2014–2020 miały być kierowane na inwestycje, które uznawano jako finansowo wykonalne, ale nieotrzymujące wystarczającego finansowania ze źródeł rynkowych. Natomiast ważne było, że w tej perspektywie wdrażanie tych instrumentów było fakultatywne i należało do decyzji instytucji zarządzającej. Uzasadnieniem natomiast do ich zastosowania w ramach poszczególnych regionalnych programów operacyjnych było tak zwane zjawisko luki finansowej, czyli zawodność rynków finansowych wynikająca z braku możliwości pozyskania kapitału zewnętrznego.

Na tym slajdzie pokazujemy, jak prezentowała się ta luka finansowa w województwach, które objęliśmy szczegółową kontrolą. Otóż po to diagnozuje się lukę finansową – między innymi właśnie przed startem perspektywy finansowej – aby w rzeczywistości wiedzieć, w co zainwestować, w jakiej formie zainwestować, jaki jest ewentualny niedobór środków na rynku w danych obszarach. I to jest jedno z głównych zadań na etapie analizy ex ante wszystkich instytucji zarządzających.

Wprowadzenie, czyli ten etap analizy przedkontrolnej, wskazywał nam przed rozpoczęciem kontroli, że wszystkie regiony w perspektywie 2014–2020 otrzymały znacznie więcej środków na wdrażanie instrumentów finansowych. Wartość umów o finansowanie dotyczących wdrażania instrumentów finansowych w ramach RPO, zawartych między BGK a 15 województwami, wyniosła blisko 6,6 mld zł i był to wzrost. Udział w tych województwach, które brałyśmy do kontroli, wynosił od 3,5% do 6%. Następowo zwiększenie wartości alokacji i wiązało się ono z koniecznością wdrażania odpowiednich rozwiązań programowych, to jest zaplanowania i budowy optymalnego modelu zarządzania instrumentami regionalnymi.

Ten ostatni akord analizy przedkontrolnej wskazywał, że w perspektywie finansowej nastąpiły również zmiany struktury oferowanych instrumentów finansowych, ponieważ odnotowano znaczny spadek ilości i wartości udzielonych poręczeń, odpowiednio o blisko 95% i 96% w takich

województwach jak województwo podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie i wielkopolskie w stosunku do poprzedniej perspektywy. Poręczenie zaś, jako instrument finansowy, jest szczególnie korzystne dla nowych przedsiębiorców, ponieważ pozwala im uzyskać kredyt bez konieczności posiadania dużego majątku czy odpowiedniej historii kredytowej. Powyższe ustalenia na etapie analizy przedkontrolnej, jak również opóźnienia we wdrażaniu umów operacyjnych z partnerami finansowymi, stały się przyczynkiem do tej kontroli i uzasadnieniem do podjęcia naszej kontroli od 2024 r.

Szanowni państwo, ocena ogólna to – prawidłowo ustanowiony kompleksowy system wdrażania instrumentów finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem jednak procesu wdrażania, w którym doszło do istotnych nieprawidłowości ze strony jednego z pośredników, które zagroziły rozliczaniu projektów w dziewięciu województwach, oraz niewłaściwie ustalona demarkacja pomiędzy instrumentami oferowanymi na rynku, co spowodowało niewdrożenie części instrumentów finansowych, czyli poręczeń. Tak jak w informacji, tak i w syntezie oraz w części szczegółowej wyraźnie podkreślamy prawidłowość ustanowienia kompleksowego systemu wdrażania instrumentów finansowych i to będziemy się starali pokazywać w tej części szczegółowej prezentacji. Natomiast te dwa wątki, które wybieramy jako – nazwijmy to – wskazanie głównych ustaleń kontrolnych po przecinku, naszym zdaniem są właśnie punktem zwrotnym czy wartością dodaną tej konkretnej kontroli, która poprzez odpowiednie dostosowanie oraz wdrożenie ewentualnych zmian w nowych perspektywach powinna wnieść wartość dodaną.

Oczywiście informacja o wynikach kontroli została – zgodnie z naszą procedurą – przesłana ministrowi właściwemu i tutaj ważne jest, że w stanowisku została w pełni podzielona nasza ocena zaprezentowana w informacji o wynikach kontroli. W tym stanowisku uznano za niezbędne zapewnienie skutecznych mechanizmów koordynacji instrumentów finansowych wdrażanych zarówno ze środków budżetu UE, jak i budżetu państwa, w tym konieczność zapewnienia synergii i komplementarności między instrumentami realizowanymi na poziomie krajowym i regionalnym. Istotne było stwierdzenie działań koordynujących, które powinny uwzględniać specyficzne uwarunkowania wdrażania instrumentów finansowych w poszczególnych obszarach wsparcia, a także powinny opierać się na doświadczeniach wynikających z poprzednich perspektyw finansowych.

W tej kontroli, zgodnie z kryterium podmiotowości, kontrolowaliśmy instytucje zarządzające regionalnymi programami operacyjnymi, BGK jako menedżera funduszu funduszy, a także poszczególnych pośredników finansowych. Natomiast na tym slajdzie staramy się pokazywać, że te istotne elementy, które też nas interesowały, to jest ten tak zwany styk procesów, czyli poszczególne umowy zawierane przez odpowiednie podmioty w tej kontroli.

Kilka danych statystycznych, żeby bardziej przybliżyć cele projektów oraz odpowiedniość wydatkowania tych środków finansowych. Tak jak wspomnieliśmy z panem prezesem na początku, wartość to 6,6 mld zł – głównie na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Mamy tutaj na tym slajdzie poszczególny podział w poszczególnych województwach. Warto zauważyć, że są województwa od pomorskiego, poprzez kujawsko-pomorskie, mazowieckie, gdzie 100% środków było przekazywanych na rozwój MŚP. Natomiast z tych ważnych – oprócz samego rozwoju branż – to była efektywność energetyczna i szeroko pojęte OZE.

Co do wartości projektów, tutaj było bardzo duże zróżnicowanie, ale – tak jak w poprzedniej perspektywie finansowej – nie zwróciliśmy uwagi na istotne odchylenia od normy czy trendy zmieniające. Warto zaznaczyć, że tutaj najwięcej tych środków przekazywanych było w województwach takich jak dolnośląskie czy łódzkie, czy na przykład małopolskie.

Zarządzanie procesem programowania, wykorzystanie środków UE za pomocą instrumentów finansowych – to jest jeden z tych czynników, które badaliśmy w tej kontroli. Instytucje zarządzające przeprowadzały oceny ex ante, o których również wspomnieliśmy, w zakresie możliwości zastosowania takich instrumentów finansowych w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014–2020 i te wnioski potwierdzały zasadność przekazania pomocy w formie instrumentów finansowych. Zarówno tutaj ocena ex ante, jak i wszystkie strategie inwestycyjne w poszczególnych województwach wdrażania instrumentów finansowych ustaliły zasady wdrażania ich, gwarantujące udzielanie ich przedsiębiorcom, a także innym instytucjom znajdującym się w luce finansowej. Instytucje zarządzające określiły model wdrażania instrumentów finansowych, a te oceny ex ante – które również podlegały badaniu przez nas we wszystkich objętych badaniem województwach – stały się podstawą do opracowania strategii inwestycyjnych przyjętych przez zarządy województw. Te oceny stanowiły podstawę określającą ogólne kierunki,

cele, zasady i sposoby wdrażania instrumentów finansowych, które później miały swoje oddziaływanie w strategiach inwestycyjnych. Zawierały one między innymi alokację i montaż finansowy, zakładane rezultaty, model wdrażania, kryteria wyboru pośredników, zasady wynagradzania podmiotu wdrażającego oraz między innymi monitoring czy ocenę wdrażania.

Warto nadmienić, że w całej perspektywie finansowej zmiany strategii inwestycyjnych to było coś, co dotyczyło tak naprawdę wszystkich województw. Na tym slajdzie widzą państwo dość istotną synergię tego, że w przypadku tak istotnych instrumentów finansowych należy działać i oddziaływać w trakcie trwania. I to stwierdziliśmy w trakcie tej kontroli – że zakres zmian strategii inwestycyjnych, co do zmiany wskaźników, zmiany parametrów istniejących produktów, a także zmian dotyczących alokacji, wystąpił w niemal każdym województwie, a w przypadku zmiany wskaźników miało to miejsce we wszystkich 16 województwach. Te zmiany produktowe, rezygnacja między innymi z wdrożenia produktu, ale również wprowadzenie nowych produktów czy dodatkowe wakacje kredytowe, to były istotne zmiany, istotne obszary zmian, które również pojawiały się w strategiach inwestycyjnych.

Co stwierdziliśmy – szanowni państwo – jeżeli chodzi o mechanizmy zabezpieczające? To był jeden z odrębnych obszarów, który badaliśmy w trakcie tej kontroli. Stwierdziliśmy niewystarczającą mechanizmów zabezpieczających oraz ograniczone sankcje za nienależyte wykonanie zobowiązań w umowach o finansowanie projektów. I tutaj najistotniejsze jest wskazanie, że umowy, które badaliśmy – pod względem analizy tak zwanej wyjątkowości, pod względem analizy porównawczej względem poprzedniej perspektywy finansowej, ale również analizy wieloczynnikowej – pokazały, że te umowy spełniały wymogi prawne, minimalne wymagania były spełnione. Niemniej umowy nie określały innych sankcji niż rozwiązanie umowy i dochodzenie przed sądem roszczeń w przypadku nienależytej realizacji przez menedżera funduszy obowiązków, takich jak na przykład nieterminowe wszczęcie postępowania na wyłonienie pośredników finansowych. Warto nadmienić, że w przypadku badania obszaru mechanizmów zabezpieczających w sytuacji nienależytej realizacji obowiązków przez bank, umowy w sposób ograniczony pozwalały reagować instytucjom zarządzającym. Innymi słowy, sankcje zawarte w umowach o finansowanie umożliwiały rozwiązywanie umów i dochodzenie przed sądem roszczeń, co z kolei – biorąc pod uwagę ograniczenia czasowe perspektywy – nie leżało w interesie województw. Ważne jest również wskazanie przy okazji omawiania wyników kontroli dotyczących zagadnienia mechanizmów zabezpieczających, że w badanych województwach tylko w województwie wielkopolskim ustalono możliwość pomniejszenia wysokości wynagrodzenia w przypadku niedochowania przez BGK terminów składania wniosków o płatność oraz osiągnięcia wymaganych wskaźników.

Kontrola – tak jak wspomniałem – dotyczyła zamkniętej perspektywy 2014–2020, tak aby mieć ustaloną i sformułowaną w informacji o wynikach kontroli wartość dodaną, którą można wnieść do perspektywy 2028–2035. Ale żeby było to możliwe, zgodnie ze standardami międzynarodowymi naczelnych organów kontroli – o czym wspomniałem na wstępie – musieliśmy również porównać to do perspektywy 2021–2027. I tutaj istotne elementy, które naszym zdaniem należy wskazać jako pozytywne zmiany względem perspektywy 2014–2020 – to jest zawieranie w umowach, w stosunku do perspektywy 2014–2020, dodatkowych postanowień, które zwiększały prerogatywy województw oraz zakres obowiązków podmiotu wdrażającego, czyli BGK. Warto zaznaczyć, że umowy w perspektywie 2021–2027 poszerzyły te wynikające z umów obowiązki między innymi o szereg istotnych elementów, na które my zwracaliśmy uwagę, że był to istotny brak z punktu widzenia perspektywy 2014–2020. Te dodatkowe elementy to między innymi obligatoryjne wprowadzenie odpowiednich procedur wewnętrznych umożliwiających realizację zadań, obowiązek podejmowania odpowiednich działań kontrolnych na przykład na skutek wniosku instytucji zarządzającej czy też podejrzenia wystąpienia nieprawidłowości, ale również zapewnienie pracowników urzędów marszałkowskich na przykład dostępu do systemów informatycznych udostępnionych przez BGK pośrednikom finansowym. W tych umowach zaznaczamy również, że wprowadzono przepisy umowne dotyczące wstrzymania wypłaty lub wycofania przez instytucję zarządzającą odpowiedniej części wkładu wpłaconego na rachunek funduszu powierniczego.

Wybór pośredników finansowych – kolejny bardzo istotny element, zawsze badany przez NIK, ponieważ on wprost później odnosi się do naszego kryterium legalności i gospodarności – w tej perspektywie i w tej kontroli był co do zasady prawidłowy. Otóż po podpisaniu umów o finansowanie menedżer funduszu funduszy wszczął i prowadził procedury wyboru pośredników finansowych. W okresie objętym kontrolą BGK przeprowadził 177 postępowań na udzielenie

zamówień dotyczących wyłonienia pośredników finansowych wdrażających instrumenty finansowe. Do wyłonienia tych pośredników w województwie śląskim przystąpił EBI. Wszczęcie wyżej wymienionych postępowań przez BGK następowało z opóźnieniem w stosunku do przyjętych pierwotnie terminów, to jest określonych we wniosku o dofinansowanie lub w harmonogramie do umowy o finansowanie. Co ważne, w kontekście wyboru pośredników – po przeprowadzeniu postępowań BGK i EBI jako menedżer funduszu funduszy zawarły aż 368 umów operacyjnych z pośrednikami finansowymi, w tym 106 umów dotyczących wdrażania instrumentów finansowych na terenie czterech województw objętych kontrolą.

Pośrednicy finansowi również byli w trakcie tej kontroli objęci kontrolami jednostkowymi. Weryfikowali oni i oceniali wnioski o udzielenie wsparcia oraz zawierali umowy poręczeń kredytów oraz umowy o udzielenie pożyczek. Przeprowadzali regularną sprawozdawczość rzeczową i finansową dotyczącą realizowanych instrumentów finansowych, jak również dokonywali na rzecz BGK zwrotu zwolnionego kapitału. Pośrednicy realizowali większość postanowień umów operacyjnych, wykorzystując przyznane środki zgodnie z celami w nich określonymi. W 9 na 12 zbadanych umów operacyjnych osiągnięto wskaźniki określone w umowach. Podkreślamy, że wypełniono 100% limitu pożyczek – na jednostkowe pożyczki dla ostatecznych odbiorców. W przypadku dwóch umów stwierdzonych w trakcie kontroli, w zakresie dotyczącym udzielania poręczeń, zbudowano portfel poręczeń o wymaganej wartości oraz ustalono ilość poręczeń. Natomiast wartości, jakie pośrednicy finansowi byli zobowiązani osiągnąć, były w trakcie realizacji poszczególnych etapów zmniejszane i dostosowywane.

Szanowni państwo, planowany udział poszczególnych instrumentów finansowych był zróżnicowany w poszczególnych województwach – biorąc pod uwagę to, co wspomnieliśmy na samym początku. Zdecydowanie większa była liczba pożyczek, natomiast instrumentów poręczenia i instrumentów kapitałowych było zdecydowanie mniej. To, co chcemy wyraźnie podkreślić i co staramy się podkreślać w informacji o wynikach kontroli, to są wartości dodane tego typu wdrożenia instrumentów zwrotnych. W wyniku realizacji przez BGK projektów dotyczących wdrażania instrumentów finansowych z regionalnych programów operacyjnych w tych 15 województwach udało się uzyskać między innymi następujące efekty – wsparcie finansowe dla ponad 22,5 tys. przedsiębiorców, podjęcie działalności gospodarczej przez ponad 1,2 tys. osób oraz nowe miejsca pracy dla blisko 2 tys. osób. Te instrumenty zwrotne poprawiły dostęp do finansowania, w tym także w kontekście termomodernizacji. Dotyczyło to ponad 344 tys. m² powierzchni użytkowej budynków. Miało to miejsce w 327 budynkach, jeśli chodzi o modernizację energetyczną. Uzyskano lepszą klasę zużycia energii w ponad 13 tys. gospodarstwach domowych i zrealizowano ponad 300 jednostek wytwarzania energii.

To co wspomnieliśmy na samym początku – kontrola, w której metodyka określona na etapie programowania w programie kontroli była nacechowana i nastawiona na wartość dodaną na przyszłość w nowych perspektywach.... My w NIK mówimy, że najlepiej budować wartość dodaną w oparciu o stwierdzone stany nieprawidłowe, ale również ich skutki, aby poznać przede wszystkim, w jaki sposób następowała odpowiednia waga i istota oraz charakter stwierdzonych stanów nieprawidłowych. Pierwszy z istotnych, kluczowych stanów nieprawidłowych – ale podkreślamy, że w naszej informacji o wynikach kontroli wskazany jako dane historyczne w zakończonej już perspektywie finansowej – i co ważne, wykryty przez samego kontrolowanego, czyli w tym wypadku BGK. Z naszego punktu widzenia istotnym elementem jest brak nadzoru nad kluczowym pośrednikiem, z którym zawarto 16 umów wdrożenia instrumentów finansowych o wartości około 200 mln zł. Skutkiem takiego działania była konieczność wypracowania rozwiązań zaradczych w Ministerstwie do Spraw Rozwoju Regionalnego oraz Ministerstwie do Spraw Finansów. I tutaj ta pula środków dodatkowej kontraktacji wyniosła 63 mln zł, aby zapewnić możliwość rozliczenia programów.

Na tym slajdzie wskazujemy działania, które dotyczyły jednego z pośredników finansowych. W BGK udało się zidentyfikować ten fakt. Jak widzimy, w ten proces nie tylko BGK, ale były zaangażowane inne instytucje publiczne, między innymi przedstawiciele KAS.

Ten niedostateczny nadzór z naszego punktu widzenia dotyczył pewnego okresu do 2018 r. Z naszej analizy wynika, że można było podjąć działania wcześniej w stosunku do tego pośrednika, ponieważ bank miał informacje o tym, że może tam dochodzić do nieprawidłowości w zakresie wydatkowania środków z budżetu UE. Natomiast to, co ważne – ta kontrola banku u 10 ostatecznych odbiorców, z którymi pośrednik ten zawarł umowy inwestycyjne, wykazała, że pod żadnym z adresów nie zastano przedstawicieli spółek oraz nie stwierdzono oznak prowadzenia

działalności. Stwierdzono natomiast działalność wirtualnych biur. Nie potwierdzono także obecności sprzętów zakupionych ze środków pożyczek, mimo, że taki obowiązek oczywiście wynikał z umów. Podkreślamy, że to sam bank dokonał takiej kontroli u ostatecznych odbiorców.

Z naszego punktu widzenia kwestia szeroko pojętej demarkacji – linii demarkacyjnej, linii granicznej – to element, który doprowadzi ostatecznie do zmaterializowania się wartości dodanej wynikającej z tej kontroli. Otóż w tej kontroli stwierdziliśmy i określiliśmy to jako istotę stanu nieprawidłowego – niewłaściwe ustalenie demarkacji pomiędzy instrumentami finansowymi w sposób zakładający niepożądaną konkurencyjność produktów, co w konsekwencji spowodowało wyparcie z rynku produktów regionalnych dotyczących poręczeń. Wielokrotnie w pismach – czy to w ministerstwie, czy w BGK – ale również w rozmowach stwierdzano, że następowała pewnego rodzaju kanibalizacja tych poręczeń, które były firmowane przez instytucje regionalne. Tutaj zdecydowanie doprowadziło to ostatecznie do ich wyparcia z rynku, ponieważ istniał bardzo podobny instrument w BGK...

Głos z sali:

Na szczeblu krajowym?

Pełniący obowiązki dyrektor Warmińsko-Mazurskiej Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Olsztynie Mariusz Lenkiewicz:

Tak, na szczeblu krajowym. Tak jak wspomniałem, od istoty, aby faktycznie zbudować wartość dodaną kontroli w tego typu kontrolach systemowych z wartością *ex ante*, należy dokładnie ustalić skutki tych stanów nieprawidłowych. Postaraliśmy się je podzielić na cztery istotne elementy. Pierwszy – skutki nieprawidłowo określonej linii demarkacyjnej spowodowały wielokrotne aktualizacje dokumentów strategicznych, rezygnację z uruchamiania w rzeczywistości poręczeń, rozwiązywanie umów i ponoszone w związku z tym koszty, a także – zidentyfikowane w trakcie tej kontroli – opóźnienia we wdrażaniu.

Inne stany nieprawidłowe w tej kontroli to nieprawidłowości przy wyborze pośredników finansowych w trzech z czterech badanych zamówień publicznych. Stwierdzono opóźnienia w zakresie wszczęcia postępowania przetargowego, a w jednym nie dochowano należytej staranności przy zawieraniu umów o zamówienie publiczne. Dodatkowo stwierdziliśmy wydłużenie terminu na zwrot wkładu z funduszy, który nie został wydatkowany na inwestycje ostatecznych odbiorców, a także nierzetelne działania pośredników w realizacji umów operacyjnych. Ta nierzetelność polegała na nieterminowym przekazaniu przez pośrednika środków pieniężnych z tytułu uwolnionego kapitału poręczeniowego.

Panie przewodniczący, szanowni państwo, to już ostatnie slajdy. Stwierdzamy w trakcie tej informacji istotny charakter systemowy, który podlega teraz w NIK analizie. Chodzi nam o to, że w perspektywie finansowej 2014–2020 stwierdziliśmy, że pomiędzy zatwierdzeniem regionalnych programów operacyjnych a zawarciem pierwszych umów operacyjnych miało blisko od trzech do czterech lat – w zależności od województwa.

W trakcie czynności kontrolnych kontrolowani wskazywali nam na wiele istotnych trudności we wdrażaniu instrumentów. Pokazywali te trudności w naszych kontrolach jednostkowych. Przede wszystkim był to brak możliwości wyłonienia pośredników zainteresowanych wdrażaniem projektów, a miało to miejsce w przypadku 66 zamówień. Nie zawarto w ogóle umowy, czego przyczyną był brak wpływu ofert.

Duże banki były w głównej mierze zainteresowane współpracą z BGK, co ostatecznie doprowadzało do wspomnianego wyparcia produktów regionalnych.

Wnioski systemowe skierowane do ministra funduszy i polityki regionalnej – wprowadzenie mechanizmu efektywnej koordynacji instrumentów finansowych wdrażanych w ramach środków finansowych z budżetu UE oraz budżetu państwa, w szczególności zapewnienie synergii między instrumentami wdrażanymi na poziomie regionalnym i krajowym.

Oraz wnioski do zarządów województw odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację regionalnych programów operacyjnych, w szczególności dotyczące – monitorowania pośredników finansowych, weryfikacji wniesionych na poziomie pośrednika odbiorcy zabezpieczeń, przeprowadzania kontroli doraźnych w przypadku otrzymywania sygnałów o możliwości nieprawidłowości oraz określania zasad odpowiedzialności podmiotów wdrażających.

Wspominamy jeszcze raz, że w stanowisku ministra minister w pełni podzielił ocenę NIK i zgodził się z charakterem oraz linią naszego wniosku systemowego dotyczącego demarkacji.

Ta kontrola, mamy nadzieję, że – wnioski z niej płynące oraz opis tych dwóch istotnych stanów nieprawidłowych – przyczyni się do wdrożenia i zoptymalizowania procesów w perspektywie 2028–2035.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dziękuję bardzo. Widzę, że pan minister Karnowski zgłasza chęć uzupełnienia tej informacji i odniesienia się do niej. Bardzo proszę.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej Jacek Karnowski:

Bardzo ciekawa kontrola. Wprawdzie to nie dotyczy czasu, kiedy my zarządzaliśmy BGK, to jednak bym stwierdził, że są takie chyba zbyt rygorystyczne uwagi, bo one dotyczą się na przykład umów między marszałkami a BGK. No, można powiedzieć, że jedno i drugie jest instytucją państwową. Ja mogę się zgadzać, że były takie za małe zabezpieczenia ze strony marszałków, ale jednak – ponieważ BGK jest instytucją państwową – to istnieje takie domniemanie – panie prezesie, panie inspektorze – jak gdyby zaufania pewnego. To jest pierwsza rzecz.

Druga rzecz – no gospodarka jest rzeczą strasznie ruchomą i nie zawsze się da przewidzieć, jaki będzie popyt na dany produkt. Myślę, że u nas generalnie w Polsce jest jeszcze za mało instrumentów na zabezpieczenia kredytów, czy te kredyty są bardzo – nieraz przedsiębiorcy narzekają – trudne do uzyskania, chociażby jak w takiej przeklinanej gospodarce niemieckiej, na wszystkie przypadki. Wobec tego, zgadzając się generalnie z państwa uwagami, czy też te uwagi, że marszałkowie zbyt późno wprowadzili na rynek te przedsięwzięcia – no pamiętajmy, że gospodarują dość dużą kwotą środków unijnych. Na końcu wykorzystali te środki unijne w 99,9%. Generalnie, ja nie mówię o tym. Wobec tego rzeczywiście, to nieraz jest tak, że część rzeczy idzie szybciej, a część rzeczy później jest uruchamiana, ale generalnie uwagi – muszę powiedzieć – są bardzo ciekawe, bardzo zasadne.

Z tą linią demarkacyjną – no mówię też – z jednej strony macie państwo rację, ale z drugiej – kto nie próbuje, ten nie pije шампана. Wobec tego myślę, że tam była też pewna nieprawidłowość, jak państwo stwierdzili, ale z tego, co tutaj mi pani dyrektor mówi, nieuczciwi klienci zostali złapani, także to też rzecz dobra, że jak gdyby ponieśli surową karę.

Tak że generalnie, panie marszałku, uważam, że ta kontrola jest bardzo takim pouczającym materiałem. Zresztą muszę powiedzieć, jako samorządowiec wieloletni – w przeciwieństwie do innych organów kontrolnych, których miałem bez liku, to NIK – nie patrząc tylko na to, że się zna – zawsze były najbardziej pouczające. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Marek Sawicki (PSL-TD):

Dziękuję bardzo. Otwieram dyskusję. Kto z pań posłanek i panów posłów chce zabrać głos w dyskusji? Nie widzę. Zamykam dyskusję.

Dziękuję za udzielenie informacji. Stwierdzam, że Komisja przyjęła informację NIK do wiadomości. Porządek dzienny Komisji został wyczerpany. Zamykam posiedzenie Komisji.